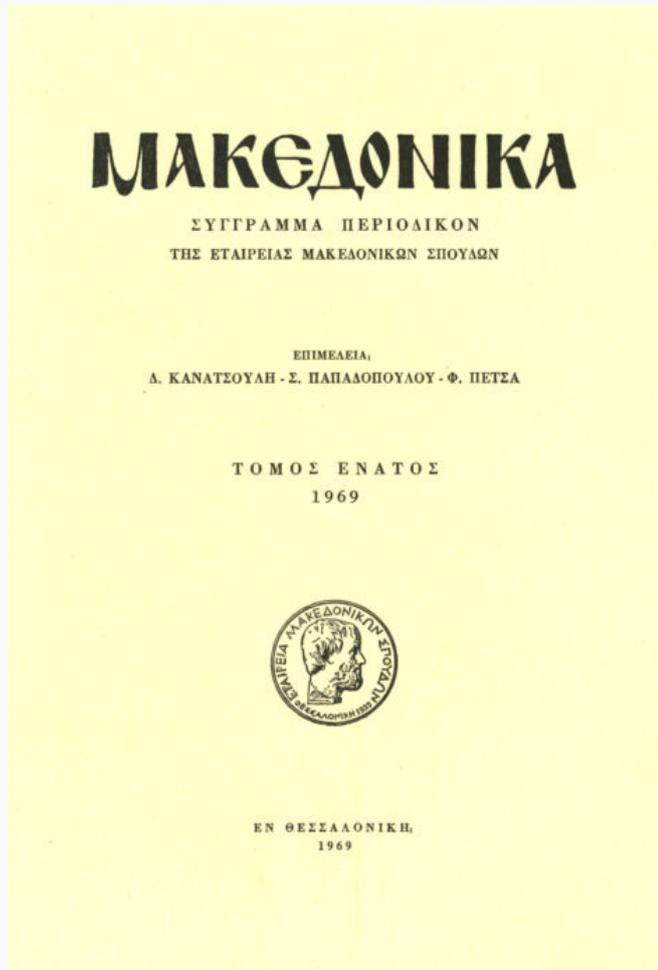

Μακεδονικά

Τόμ. 9 (1969)

Κωνσταντίνου Α. Βαβούσκου, Η απελευθέρωσις της Θεσσαλονίκης ως σύμβολον της εθνικής ολοκληρώσεως

Χ. Κ. Παπαστάθης

doi: [10.12681/makedonika.1061](https://doi.org/10.12681/makedonika.1061)

Copyright © 2015, Χ. Κ. Παπαστάθης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαστάθης Χ. Κ. (1969). Κωνσταντίνου Α. Βαβούσκου, Η απελευθέρωσις της Θεσσαλονίκης ως σύμβολον της εθνικής ολοκληρώσεως. *Μακεδονικά*, 9, 361–362. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1061>

κεδονία και ή Θράκη, που έγκληματικά μετονομάστηκαν επίσημως Βόρειος Έλλάς, δέν βρίσκονται στο επίπεδο εκείνο τής μέριμνας που πραγματικά αξίζουν. Η λεγομένη διοικητική και βιομηχανική αποκέντρωση παραμένουν άκόμα στο στάδιο του προγραμματισμού. Η κατάσταση αυτή έγκυμονει κινδύνους όχι μόνο για τις νευραλγικές παραμεθόριες έπαρχίες, αλλά και για τό ελληνικό σύνολο. Συνέπεια αυτής τής εγκαταλείψεως είναι ή μετανάστευση, ή άστυφιλία, ή άσύμφορη έλεφαντοποιήση του άττικού λεκανοπεδίου, τό χαμηλό εισόδημα τών όρεινών πληθυσμών. Ό συγγρ., καθηγητής τής Πολιτικής Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και επί δεκαετίες άνώτατος δημόσιος λειτουργός στη Μακεδονία, ανάπτυσσει με όξύνουα και ευρύτητα σκέψεως τις άπόψεις του στη ρωμαλαία έργασία του και καταλήγει σε συμπεράσματα, που θα άπέβαιναν σωτήρια άν είσακούονταν.

Χ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Εύστρατίου Ι. Μαυρουδή, "Άγιον Όρος: Άκρόπολις και κιβωτός τής Όρθοδοξίας. Τό νομικόν αυτού καθεστώς (Έπιστημονική Έπετηρίς τής Σχολής Νομικών και Οικονομικών Έπιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τόμ. ΙΕ'. Προσφορά εις Παναγιώτην Β. Δερτιλίην), Θεσσαλονίκη 1968, σ. 125-137. Άνάτυπον, Θεσσαλονίκη 1968, 8ον, σ. 15.

Ό κ. Μαυρουδής προβαίνει σε σύντομη άνασκόπηση του άγιορειτικού καθεστώτος πριν και μετά τόν Καταστατικό Χάρτη (1926), άναφέρεται στη διεθνή θέση του Άθω και στις νομικές του σχέσεις με τό ελληνικό κράτος. Μολονότι ό συγγρ. διαθέτει τά προσόντα για συγγραφή μιās αξιόλογης έργασίας, δέν μόρσσει να άποδώσει ίκανοποιητικά. Υπάρχουν μερικές άβλεπίες (π.χ. οί Προέλληνες άναφέρονται ως φύλο ελληνικό!), άσυστηματοποίητη διάταξη τής ύλης και παρεμβολές τελείως έπουσιωδών λεπτομερειών, όπως ή παράθεση όλων τών θεωριών περι τής έννοίας του κράτους ή τά στοιχεία του έδάφους από συνταγματικής άπόψεως. Θα ήταν προτιμότερο, άν στις λίγες σελίδες του μελέτημάτος του, ό συγγρ. περιοριζόταν στα πλαίσια του άντικειμένου τής έργασίας του με άφρονότερα στοιχεία και λιγότερες μυθολογικές, ίστορικές και θεολογικές παρεκβάσεις.

Χ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Κωνσταντίνου Ά. Βαβούσκου, "Η άπελευθέρωση τής Θεσσαλονίκης ως σύμβολον τής έθνικής όλοκληρώσεως, Θεσσαλονίκη 1968 (Άριστοτέλειον Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), 8ον, σελ. 37.

Πρόκειται για τόν πανηγυρικό λόγο, έμπλουτισμένο με νέα στοιχεία, που ξεφερόνσσει ό συγγρ. στην επίσημη τελετή του Άριστοτελείου Πανεπιστημίου κατά τόν έορτασμό τών επετείων τής άπελευθέρωσης τής Θεσσαλονίκης και του έπους του 40. Συνήθισαμε — και όχι πολύ άδικο — να θεωρούμε τούς πανηγυρικούς λόγους προσφορά άμελητέα. Η άρχή αυτή δέν ισχύει για τό μελέτημα του κ. Βαβούσκου. Μέσα σε περιορισμένο αριθμό σελίδων με όξυδέρκεια ανάπτυσσει την πνευματική, οικονομική και έθνική πορεία του μακεδονικού ελληνισμού, τη δραστηριότητα τών ξένων προπαγανδών, την ίστορία του Μακεδονικού Ζητήματος και εύστοχα ερμηνεύει τις διάφορες φάσεις του. Η βιβλιογραφία του είναι έκλεκτική για τό ύφος του, χωρίς να χάνη την ζωηρότητα του προφορικού λόγου, κρατά άδιάσπαστο τό ένδιαφέρον του άναγνώστη. Όλα τά χαρακτηριστικά αυτά κάνουν τό μελέτημα χρησιμώτατο εύσύνοπτο έγχειρίδιο τής ίστορίας και τών άγώνων του μακε-

δονικού έλληνισμού. Τέλος, θά ήθελα νά τονίσω ότι άπ' όσο γνωρίζω, είναι ό πρώτος πανηγυρικός άπό τό βήμα του πανεπιστημίου τής μακεδονικής πρωτεύουσας με άντικείμενο τή νεώτερη μακεδονική ιστορία.

Χ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Μ. Ι. Μανούσακα, 'Ανέκδοτα πατριαρχικά γράμματα (1547-1806) πρός τούς έν Βενετία μητροπολίτας Φιλαδελφείας και τήν 'Ορθόδοξον 'Ελληνικήν 'Αδελφότητα, «Βιβλιοθήκη του 'Ελληνικού 'Ινστιτούτου Βενετίας Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών», άρ. 3, Βενετία 1968, 4ο, σελ. κδ' + 164 + πίν. έκτός κειμ. 22.

Είναι γνωστό ότι μία άπό τις πιό σπουδαίες έλληνικές παροικίες του έξωτερικού κατά τήν τουρκοκρατία ήταν ή 'Ελληνική Κοινότητα τής Βενετίας. Οι 'Ελληνες τής Βενετίας κατόρθωσαν, ζώντας μέσα σε περιβάλλον σχετικής ελευθερίας και έντονης οικονομικής δραστηριότητας, νά αναπτύξουν και αυτοί έμπορικά ενδιαφέροντα και, σιγά σιγά, σχετικών πλούτου και εύμερίας. Παράλληλα, έχοντας τό πλεονέκτημα νά παρακολουθούν άπό κοντά τά πολιτιστικά ρεύματα τής Δυτικής Ευρώπης, ανέπτυξαν αξιόλογη πνευματική δράση, ή όποία δέ στάθηκε όφέλιμη μόνο γιά τά μέλη τής Κοινότητας, αλλά, όπως ξέρούμε όλοι, και γιά όλο τό 'Εθνος, τό όποιο επί αιώνας τροφοδοτήθηκε με λογής εκδόσεις και χρήσιμα γενικά βιβλία (έκκλησιαστικά, φιλολογικά κλπ.), τυπωμένα στή Βενετία.

'Η Κοινότητα αυτή όργανώθηκε σύντομα (άπό τό 1498 κίολας) σε συστηματικό όργανο, τήν 'Ελληνική 'Αδελφότητα, ή όποία κατήλυθε πολλές φορές τις ένέργειες των 'Ελλήνων τής Βενετίας και επηρέαζε όπωσδήποτε τή στάση των άπέναντι οε κρίσιμα ζητήματα του Γένους και τής 'Ορθοδοξίας. Και μολοντί τά βενετικά Κρατικά 'Αρχεία άποτέλεσαν άντικείμενο έρευνας έδώ και πολλά χρόνια, τό συστηματικό 'Αρχείο τής ίδιας τής 'Αδελφότητας έμενε ως τά τελευταία χρόνια άνεκεμετάλλευτο. Μόνο ό 'Ιωάννης Βελοόδος, ό ιστορικός τής Κοινότητας, είχε χρησιμοποιήσει τήν πλούσια αυτή πηγή, αλλά ό καρπός των έρευνών του παρουσιάστηκε τόν περασμένο αιώνα, πολύ πρίν γίνη συστηματική άνάδειξη στά βενετικά άρχεία και άρκετά χρόνια πρίν διαφωτιστούν σημαντικές πτυχές τής ελληνικής ιστορίας τής έποχής τής τουρκοκρατίας. Τελευταία δημοσιεύτηκαν σκόρπια μερικά έγγραφα, που άναφέρονταν σε ειδικότερες, μεμονωμένες περιπτώσεις.

Με τό καινούργιο βιβλίο του καθηγητού κ. Μανούσακα, σημερινού Διευθυντού του 'Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών — οτό όποιο περιήλθαν τό 'Αρχείο και κατά κάποιο τρόπο ή κληρονομιά τής 'Ελληνικής 'Αδελφότητας — έχουμε τήν πρώτη συστηματική παρουσίαση μιās μεγάλης σειράς εγγράφων του 'Αρχείου αυτού. Πρόκειται γιά τά πατριαρχικά έγγραφα που άναφέρονται στις σχέσεις τής Κοινότητας, τής όποίας προΐστατο ό έκείτοτε έπίσκοπος Φιλαδελφείας, και των πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως, 'Αλεξανδρείας και 'Ιεροσολύμων. Με τά γράμματα αυτά, που παρέμειναν ως τώρα άνέκδοτα, διαφωτίζεται μία μεγάλη περίοδος δύομισι αιώνων περίπου. 'Εκδίδονται διπλωματικές σαράντα συνολικά έπίσημα πατριαρχικά έγγραφα, αλλά στήν ουσία παρουσιάζονται, στά σχόλια και στις ύποσημειώσεις, πολύ περισσότερα: όχι μόνο έλληνικά, αλλά και ίταλικά, τά όποια περιέχουν πληροφορίες γιά τά θέματα που θίγουν τά κύρια σαράντα. 'Από τά 40 εκδιδόμενα, τά 27 άνήκουν οε διαφόρους οίκουμενικούς πατριάρχες, τά όκτώ στους πατριάρχες 'Αλεξανδρείας και τά υπόλοιπα πέντε στους πατριάρχες των 'Ιεροσολύμων. 'Εκτός άπό τά πατριαρχικά αυτά γράμματα, τά όποια συνδυάζονται με εκείνα που εκδόθηκαν άπό τό Βελοόδο, άναφέρονται άλλα έννέα, τά όποία ό εκδότης, κρίνοντας τα μικρότερης οημσίας, δέν τά εκδίδει, αλλά τά παρουσιάζει μόνο με μία σύντομη περιγραφή τους (βλ. σ. ιθ', σημ. 1).